

Meranie výkonnosti verejnej správy 2011

Zhrnutie v slovenčine

- Meranie výkonnosti verejnej správy sa už dlho považuje za nevyhnutný prostriedok na zlepšenie efektívnosti a výkonnosti verejného sektora. V dôsledku finančnej a hospodárskej krízy, ktorá sa začala v roku 2008, sú však presné a včasné údaje ešte dôležitejšie, aby mohli vlády prijímať informované rozhodnutia o tom, ako a kde prioritizovať výdavky, znížiť náklady alebo podporiť inovácie verejnej správy. Ozdravovanie verejných financií v krajinách OECD viedlo mnohé vlády k zníženiu rozpočtu, zmrazeniu plátov vo verejnom sektore či k zníženiu počtu štátnych zamestnancov v roku 2010. Závery správy Meranie výkonnosti verejnej správy 2011 poukazujú na dôležité otázky a problémy súvisiace s úspornými opatreniami, ktoré boli prijaté vo väčšine krajín OECD.
- Správa Meranie výkonnosti verejnej správy 2011 poskytuje súhrnné informácie o takmer 60 ukazovateľoch v členských aj partnerských krajinách, ktoré môžu rozhodujúcim činiteľom a verejnosti slúžiť ako pomôcka pri analýze a stanovení kritérií výkonnosti verejnej správy. Publikácia obsahuje údaje z celého spektra činností verejnej správy: informácie o dosiahnutých príjmoch, vstupné ukazovatele výdavkov verejnej správy, informácie o zamestnanosti a odmeňovaní, údaje o výstupoch a výsledkoch verejnej správy ako celku a tiež jednotlivých sektorov, ako je vzdelávanie, zdravotníctvo alebo daňová správa. V správe Meranie výkonnosti verejnej správy sú okrem toho uvedené komparatívne údaje o postupoch verejnej správy z hľadiska transparentnosti a integrity, regulačnej kontroly a riadenia ľudských zdrojov vo verejných službách a v ich poskytovaní. Takéto ukazovatele poskytujú pohľad na rôzne prístupy k politike a príklady z praxe, ktoré ukazujú, čo funguje a čo nie. Tieto informácie by mali podporiť aj verejnú diskusiu o reforme verejného sektora.

Verejná správa je dôležitým činiteľom v hospodárstve a spoločnosti. Je nevyhnutné, aby vykonávala správne opatrenia

Verejná správa je zodpovedná za podporu ekonomického rastu a spoločenského rozvoja, poskytovanie tovarov a služieb, reguláciu činnosti podnikov, ale aj jednotlivcov a za prerozdelenie príjmov. Na rozsah a dopad jej činnosti poukazuje skutočnosť, že v roku 2009 predstavovali všeobecné výdavky verejnej správy v členských krajinách OECD priemerne takmer polovicu HDP. To sa rovná približne 16 000 USD PKS na osobu za daný rok. Vo väčšine krajín OECD smerovali najväčšie výdavky do sociálneho zabezpečenia – za rok 2008 to bolo v priemere takmer 34 % z celkových výdavkov. Výdavky na zdravotníctvo (14,7 % z celkových výdavkov), všeobecné verejné služby (13,1 %, patria sem aj úroky z dlhov) a vzdelávanie (13,1 %) sa tiež značnou mierou podieľajú na celkových výdavkoch. Verejná správa sa nielen vo veľkej miere podieľa na výdavkoch, ale je aj významným zamestnávateľom: v krajinách OECD pracuje vo verejnej správe v priemere takmer štvrtina z celkového počtu pracovných síl.

Tzv. „ekonomická stopa“ verejnej správy sa od začiatku krízy výrazne zväčšila

Údaje v správe Meranie výkonnosti verejnej správy ukazujú, do akej miery sa zvýšili výdavky verejnej správy vzhľadom na HDP v období pred krízou a po jej začiatku. V predkrízovom období rokov 2000 až 2007 znížili členské krajiny OECD podiel výdavkov verejnej správy priemerne o 0,6 percentuálnych bodov HDP. Po príchode krízy sa však v rokoch 2007–2009 zvýšil podiel výdavkov verejnej správy v krajinách OECD o 4,9 percentuálnych bodov. Iba časť z tohto nárastu možno pripísať poklesu HDP. Ďalšia časť odrzkadľuje zvýšenie výdavkov verejnej správy vyvolané potrebou zaistiť stabilitu finančného systému a stimulovať ekonomiku po prepuknutí krízy. V rokoch 2007–2009 bol najväčší nárast výdavkov verejnej správy ako podielu HDP zaznamenaný v Írsku (+12,1 percentuálnych bodov) a v Estónsku (+10,8 percentuálnych bodov).

Vlády v mnohých krajinách OECD sú nútené prijať plány rozsiahlej fiškálnej konsolidácie na zníženie alebo stabilizáciu dlhu

Krajiny OECD sa vo všeobecnosti zhodujú v tom, že vývoj verejných financií v mnohých krajinách OECD nie je trvalo udržateľný. Na lepšie pochopenie dôsledkov pre fiškálnu politiku v nasledujúcich rokoch vypracovala organizácia OECD odhadované požiadavky jednotlivých krajín na fiškálnu konsolidáciu. Podľa týchto odhadov je potrebné zvýšenie potenciálneho HDP v priemere o takmer 4 % v porovnaní s fiškálnou pozíciou z roku 2010, aby sa do roku 2026 stabilizoval pomer dlhov k HDP. Okrem toho bude potrebné v najbližších 15 rokoch nájsť kompenzáciu vo výške 3 percentuálnych bodov HDP, ktorá by vyrovnala nárast výdavkov súvisiacich so zvyšovaním priemerného veku obyvateľstva, ako sú napríklad náklady na zdravotnú starostlivosť alebo dôchodkové zabezpečenie. Nastúpenie na cestu k fiškálnej udržateľnosti vyžaduje, aby sa obyvatelia, podniky a vlády zhodli na tom, akú úroveň služieb požaduje verejnosť od štátu a do akej miery je ochotná za tieto služby zaplatiť.

Vo väčšine krajín OECD sa uplatňujú alebo plánujú politické opatrenia na redukciu alebo reštrukturalizáciu verejných služieb

Viac ako tri štvrtiny krajín OECD, ktoré sa zúčastnili prieskumu 2010 OECD Survey on Strategic Human Resources Management (Prieskum strategického riadenia ľudských zdrojov OECD 2010), uviedli, že realizujú alebo plánujú reformy, ktoré by znížili počet zamestnancov vo verejných službách na úrovni centrálnej správy. Pätnásť krajín OECD okrem toho stanovilo kompenzačný pomer, na základe ktorého sa majú obsadzovať voľné miesta po zamestnancoch odchádzajúcich na dôchodok. Tento pomer môže byť rôzny – napríklad v krajinách ako Španielsko sa nahradí len 1 z 10 zamestnancov, zatiaľ čo v Izraeli alebo Kórei sa nahradí 8 z 10 zamestnancov.

Nové údaje o odmeňovaní kľúčových odborníkov v centrálnej správe poukazujú na egalitárske tendencie platových štruktúr vo verejnom sektore

Organizácia OECD prvýkrát zhromaždila údaje o odmeňovaní zamestnancov centrálnej správy na najdôležitejších ministerstvách. Získavali sa údaje o manažéroch na vyšších a stredných pozíciách, o odborných pracovníkoch a sekretárkach. Získané údaje ukazujú relatívne celkové odmeny v týchto profesiách v rámci krajín OECD, t. j. nielen platy a mzdy, ale aj sociálne dávky a budúce príjmy z dôchodkového poistenia. V zúčastnených krajinách je priemerná celková odmena manažérov vo vyšších pozíciách takmer 235 000 USD PKS za rok 2009, zatiaľ čo odborníci, napríklad ekonómovia alebo štatistici, zarobili približne 90 000 USD PKS za rok. Sekretárky a administratívni pracovníci zarobia priemerne 50 000 až 60 000 USD PKS. Tieto údaje odhaľujú egalitárske tendencie platových štruktúr vo verejnom sektore: manažéri na vyšších pozíciách centrálnej správy (ktoré sú porovnateľné s pozíciou zástupcu ministra alebo generálneho riaditeľa) zarábajú dvakrát viac ako politickí analytici a asi 4,5-krát viac ako sekretárky s priemerným platom. Správa Meranie výkonnosti verejnej správy 2011 obsahuje aj údaje o mzdách alebo ročnom príjme učiteľov, lekárov a zdravotných sestier v porovnaní s priemernými príjmami v iných profesiách s vysokoškolským vzdelaním na trhu práce.

V rizikových pozíciách verejnej správy sa niekedy nevyžaduje poskytnutie informácií o súkromných záujmoch alebo tieto informácie nie sú verejne prístupné.

Správa Meranie výkonnosti verejnej správy 2011 obsahuje nové údaje o poskytovaní informácií o súkromných záujmoch v troch oblastiach verejnej správy, ako aj o požiadavkách na poskytovanie takýchto informácií v rizikových pozíciách, napríklad u zamestnancov finančných orgánov, obstarávacích agentov alebo daňových a colných úradníkov. Výsledky ukazujú, že prevencia potenciálnych konfliktov záujmov v rizikových oblastiach by mala byť zameraná primárne na poskytnutie informácií o predchádzajúcom zamestnaní a na zákaz vonkajších pozícií a darov. V skutočnosti 63 % členských krajín nevyžaduje, aby osoby vo finančných regulačných orgánoch poskytovali informácie o svojom predchádzajúcom zamestnaní, a viac ako polovica krajín nevyžaduje, aby osoby v týchto pozíciách poskytovali informácie o zdroji a výške svojich príjmov.

Podniky naďalej predstihujú obyvateľov vo využívaní elektronických služieb verejnej správy

Obyvatelia aj podniky čoraz viac uprednostňujú a využívajú digitálne kanály na komunikáciu s verejnou správou. Hoci používanie služieb online obyvateľmi v posledných rokoch vzrástlo vo všetkých členských krajinách OECD monitorovaných Európskou komisiou, stále sú to predovšetkým podniky, ktoré najviac využívajú služby e-government. V roku 2010 využívalo služby e-government priemerne 80 % podnikov, ale len 40 % obyvateľov. Relatívne vysokú mieru používania služieb online vo firmách možno vysvetliť rozšírením širokopásmového pripojenia v podnikoch a poskytovaním vládnych stimulov za používanie elektronických komunikačných prostriedkov pri aktivitách, ako je verejné obstarávanie. Rozšírenie používania služieb e-government bude dôležitým predpokladom na to, aby sa tieto služby stali cenovo efektívnejším a životaschopným spôsobom poskytovania služieb verejnej správy.

Krajiny uskutočňujú kroky na obnovenie dôvery sprístupňovaním informácií o verejnej správe

Zákony o slobodnom prístupe k informáciám sú základným pilierom otvorenej verejnej správy a prispievajú k zvýšeniu transparentnosti, posilneniu vládnej zodpovednosti a podpore informovanej účasti na politickom rozhodovaní. S výnimkou jednej krajiny sa vo všetkých krajinách, ktoré sa zúčastnili prieskumu OECD 2010 Open Government Survey (Prieskum transparentnosti verejnej správy OECD 2010), uplatňujú zákony alebo nariadenia o slobodnom prístupe k informáciám, ktoré zaručujú práva na prístup k informáciám. Vo väčšine krajín OECD sa zákony o slobodnom prístupe k informáciám uplatňujú vertikálne na všetky úrovne verejnej správy a približne v polovici z nich aj horizontálne na všetky oblasti centrálnej správy (legislatíva, súdnictvo a exekutíva). Okrem toho

všetky krajiny OECD aktívne sprístupňujú verejné informácie, hoci kategórie týchto informácií sa značne odlišujú: vo väčšine krajín je povinné poskytnutie dokumentov o rozpočte, výročných správ ministerstiev a audítorských správ, ale iba malý počet krajín aktívne zverejňuje zoznamy štátnych zamestnancov a ich platy. V krajinách OECD narastá trend zverejňovania administratívnych informácií v otvorených dátových formátoch. To umožňuje opakované využívanie verejných informácií inými stranami, čím sa podporujú inovácie.

Strategické myslenie a silné vodcovstvo vo verejných službách sú v súčasnosti mimoriadne dôležité

Vybudovanie vládnych mechanizmov na vypracovávanie strategických prognóz a riadenie rizika bude dôležitým krokom, ktorý pomôže zmierniť krízu a prispôbiť sa meniacim sa podmienkam. Nové údaje o tom, do akej miery využívajú vlády v krajinách OECD praktiky strategického riadenia centrálnej správy, poukazujú na to, že hoci vo väčšine krajín sa používajú mechanizmy plánovania ľudských zdrojov pri problémoch, ako sú napríklad demografické zmeny, mnohé z týchto krajín implementujú takéto praktiky iba na daný účel. Ďalším problémom, ako sú napríklad možnosti outsourcingu alebo začleňovanie informačných technológií do poskytovania služieb, sa z hľadiska plánovania ľudských zdrojov nevenuje toľko pozornosti. Prijímanie strategických opatrení zohľadňujúcich meniace sa trendy a potreby obyvateľstva je bezpochyby dôležité. Implementácia takýchto iniciatív efektívnym a uceleným spôsobom v rámci celej verejnej správy vyžaduje aj silný a talentovaný káder skúsených štátnych zamestnancov. Všeobecný rámec zamestnanosti vo väčšine krajín OECD pokladá vyšších štátnych zamestnancov za samostatnú skupinu. Výsledky prieskumu však ukazujú, že v praxi používajú niektoré krajiny OECD lepšie praktiky než iné krajiny a identifikujú potenciálnych vyšších štátnych zamestnancov už na začiatku kariéry, kladú väčší dôraz na hodnotenie ich výkonu a stimulujú ich k čo najlepšej práci.

Pomerne veľký rozsah priemerných výdavkov na verejné obstarávanie v krajinách OECD otvára dvere rizikám, ale aj príležitostiam

Odhadovaná veľkosť trhov verejného obstarávania v zóne OECD v priemere prekračuje 12 % HDP. To znamená, že verejná správa má nemalé možnosti využiť obstarávanie ako politický nástroj na podporu inovácií, udržateľnej spotreby a produkcie. Iba v 57 % krajín však napríklad existuje oficiálna definícia ekologického obstarávania a len veľmi málo krajín zhromažďuje informácie o počte alebo hodnote zmlúv, ktoré boli vybrané na základe ekologických kritérií. Vzhľadom na rozsah a zložitosť však u takýchto transakcií hrozí vyššie riziko plytvania, podvodov a korupcie. Vlády musia tieto riziká eliminovať zvýšením transparentnosti a prísnejšími požiadavkami na zverejňovanie informácií.

Tieto a ďalšie dôležité závery zo správy Meranie výkonnosti verejnej správy 2011 vyzdvihujú hodnotu faktických údajov a ukazujú, akú úlohu môžu a majú zohrávať pri prijímaní politických rozhodnutí. Ďalšie informácie o projekte, doplnkové údaje a poznámky pre jednotlivé krajiny sú dostupné na adrese: www.oecd.org/gov/indicators/govtaglance. Publikácia obsahuje aj odkazy služby StatLinks, ktoré čitateľom umožňujú prevziať súbory programu Excel so zodpovedajúcimi údajmi.

© OECD

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD: www.oecd.org/bookshop

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights

